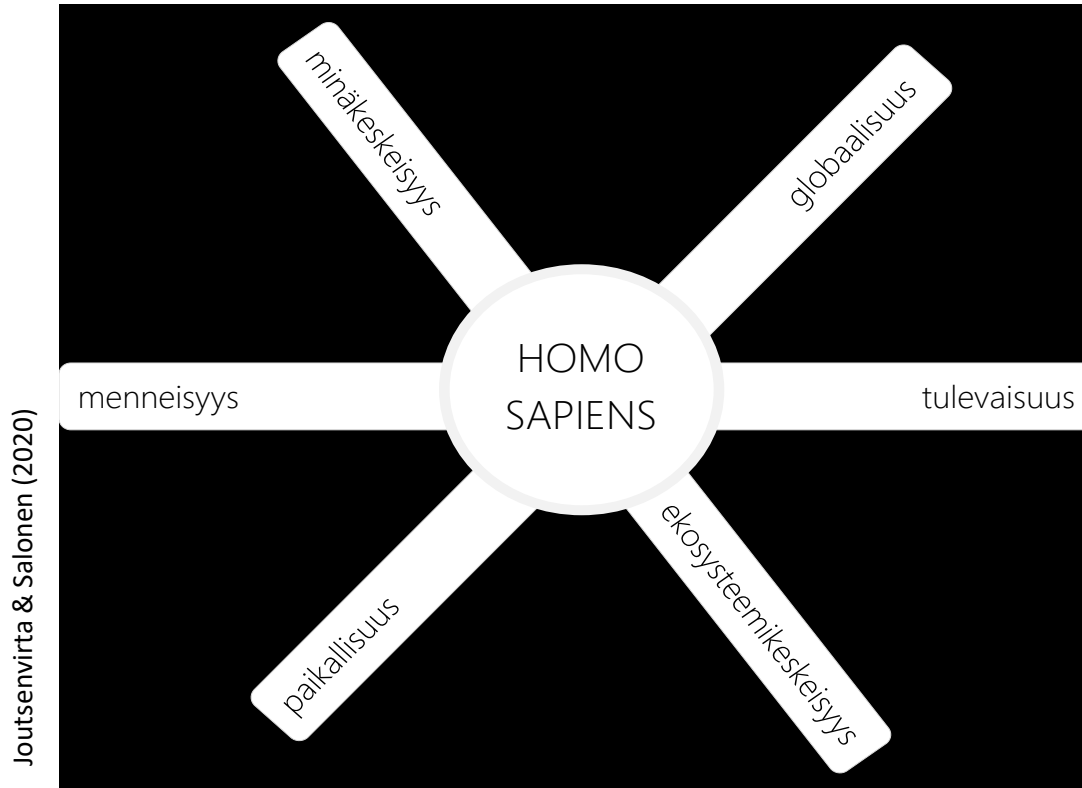

Uudistava lähestymistapa ilmasto-osaamiseen ja oppimiseen

**Ilmastonmuutos ja ilmasto-osaaminen
-verkkotilaisuus 2.6.2020**

Erkka Laininen
OKKA-säätiö

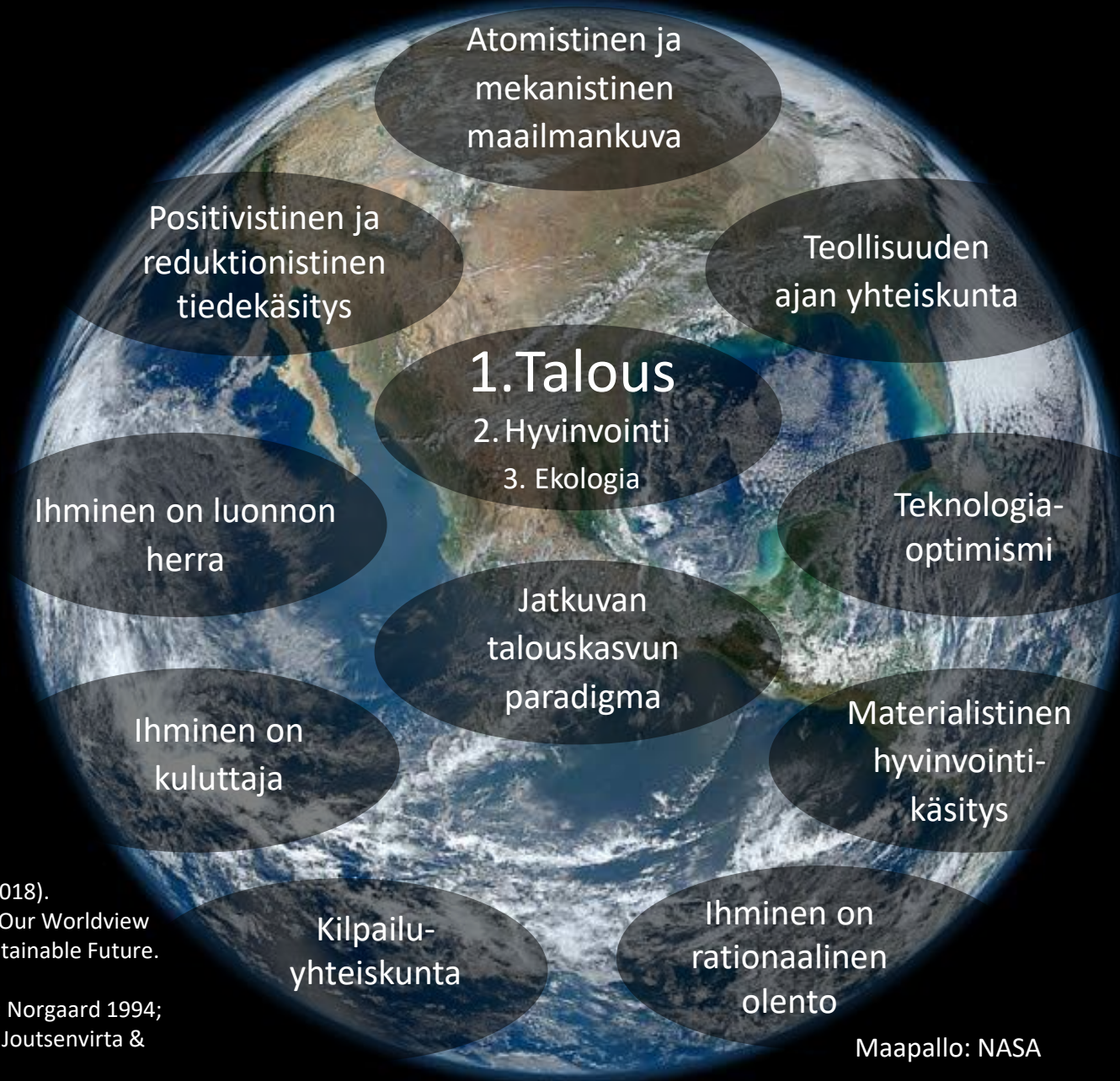

Kestävän tulevaisuuden haasteet

Hyvinvoinnin tavoittelu materiaalisen vaurauden jatkuvan kasvattamisen kautta on tulossa tiensä päähän:

- Kestävyysskriisi kärjistyy (ilmastonmuutos, luonnonvarojen ylikulutus, biodiversiteettikato).
- Ympäristöhaitan ja BKT-mittaisen talouskasvun absoluuttisen irtikytkennän toteutuminen on hyvin epätodennäköistä.
- Länsimaisten yhteiskuntien hyvinvointiongelmien ei enää liity aineelliseen niukkuuteen, vaan koettuun hyvinvointiin.
- Nykyinen yhteiskuntamme ei tunnista ja tunnusta jokaisen ihmisen ainutlaatuisuutta.

Olemmeko maailmankuvamme vankeja?

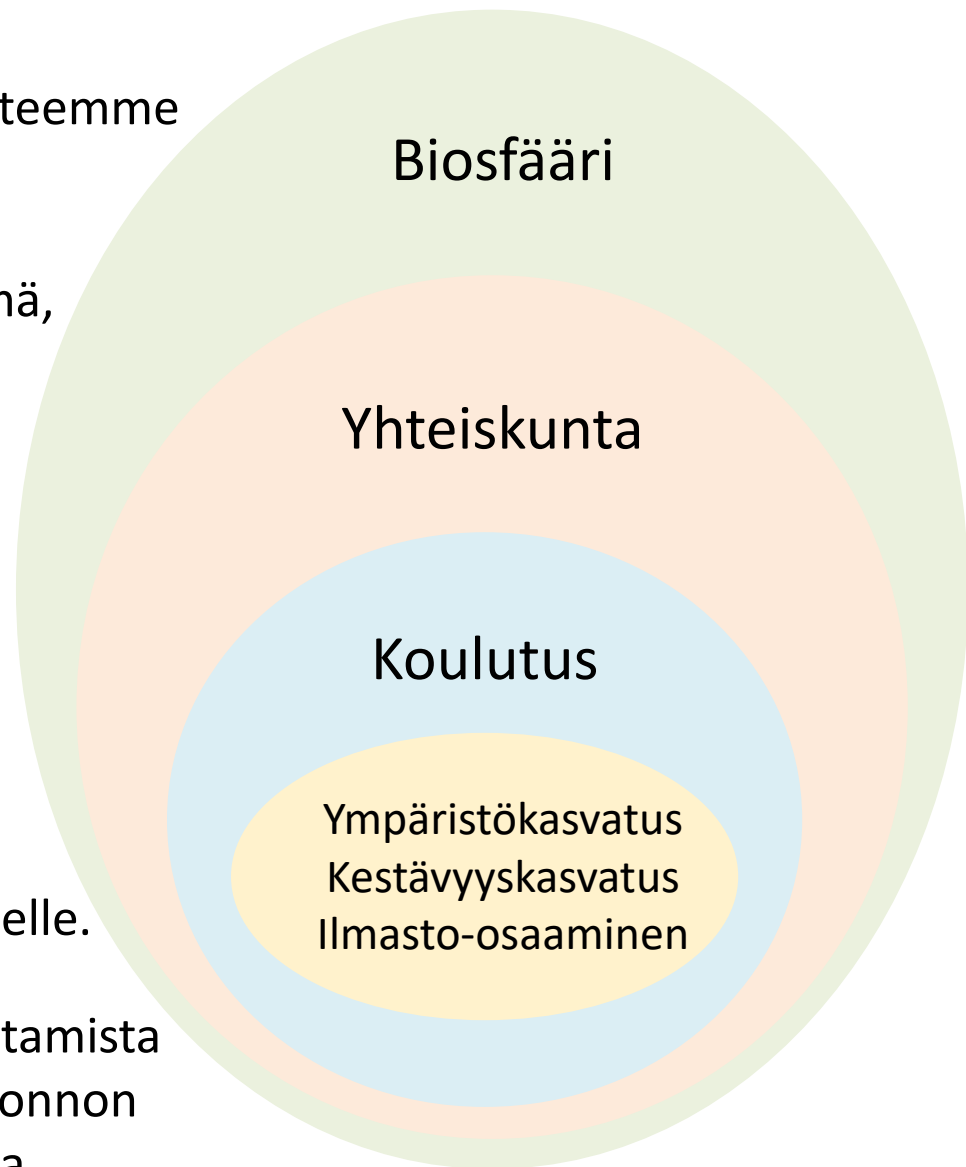

Laininen, E. (2018).
Transforming Our Worldview
Towards a Sustainable Future.

Bateson 1972; Norgaard 1994;
Sterling 2019; Joutsenvirta &
Salonen 2020

Maapallo: NASA

- Yhteiskunnan toiminnan ja edistysihanteemme suhde biosfääriin on kestämatön.
- Koulutus on yhteiskunnan alajärjestelmä, joka toisintaa kestämatöntä suhdetta.
- Koulutuksen päämäärille alisteiset ympäristö- ja kestävyyskasvatus eivät ole kyenneet muuttamaan kehityksen suuntaa tai uudistamaan koulutusta.
- Ilmasto-osaamisen lisääminen nykyiseen koulutukseen ei siten ole riittävä keino muutoksen aikaansaamiselle.
- Tarvitsemme kaiken koulutuksen uudistamista perustalle, joka tunnistaa ihmisen ja luonnon keskinäisriippuvuuden ja kyseenalaistaa nykyisen edistysihanteemme.

Sterling (2003). "The Ecology of Education Systems".

MILLAISTA OPPIMISTA TARVITAAN KESTÄVÄN TULEVAISUUDEN TEKEMISESSÄ?

1) Toisintava lähestymistapa

Asioiden tekeminen
paremmin

TUOTTAVUUS

Järki

2) Ennakoiva lähestymistapa

Tehdään parempia
asioita

UUDET RATKAISUT

Järki + kokemus

3) Uudistava lähestymistapa

Uudistetaan ihmisen
maailmansuhdetta

**TARPEIDEN UUELLEEN
MÄÄRITTELY**

**Järki + kokemus +
tunne, mielikuviutus**

Uudistava (transformatiivinen) oppiminen, planetaarinen lähestymistapa

***Transformatiiviseen oppimiseen** sisältyy kokemus syvästä, rakenteellisesta muutoksesta käsityksissä, ajattelussa, tunteissa ja toiminnassa.*

Tämä johtaa tietoisuuden uudistumiseen tavalla, joka dramaattisesti ja pysyvästi muuttaa olemisen tapamme maailmassa.

Muutos sisältää käsityksemme itsestämme ja omasta paikastamme maailmassa - suhteestamme muihin ihmisiin ja luontoon.

O'Sullivan, Morrell, & O'Connor (2002)

OKKA

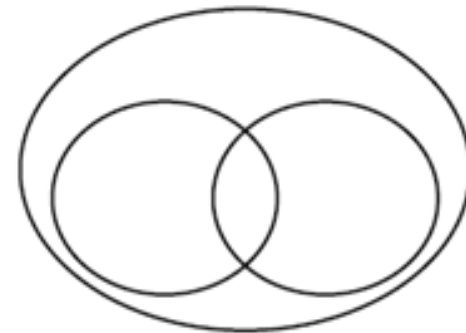
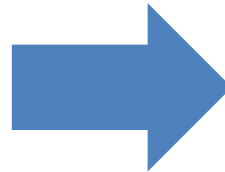

Dualistinen (kahtiajakava, erotteleva) ajattelu on länsimaisen ajattelun merkittävin episteeminen virhe, joka on perussy syy ekologiseen kriisiimme (Gregory Bateson, 1972. Steps to an Ecology of Mind)

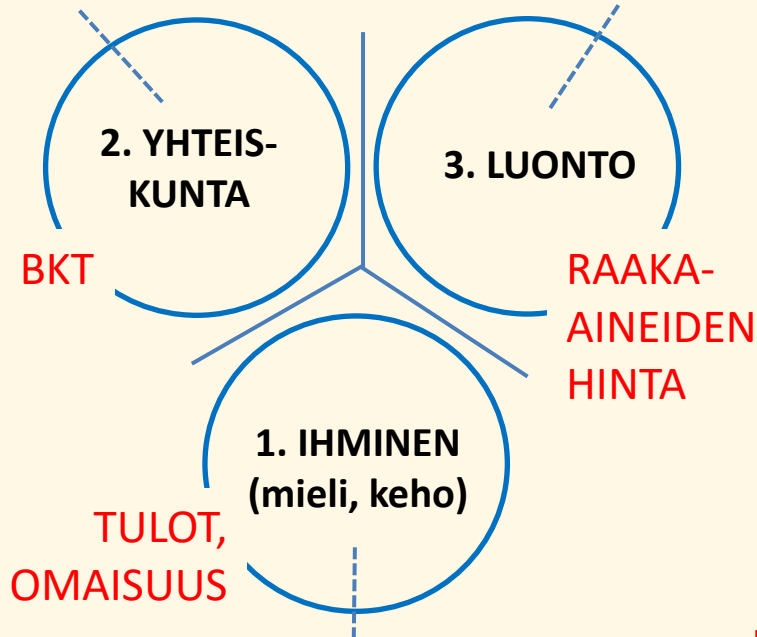
I-It : decontextual separation

I-Thou: co-creation in context

DUALISTINEN MODERNISMI

- Kilpailu
- Kasvu, vaurauden maksimointi
- Yhdenmukaisuus
- Välineelliset suhteet
- Korvattavissa oleva
- Hallinnan kohde
- Monokulttuurit
- Resurssien lähde

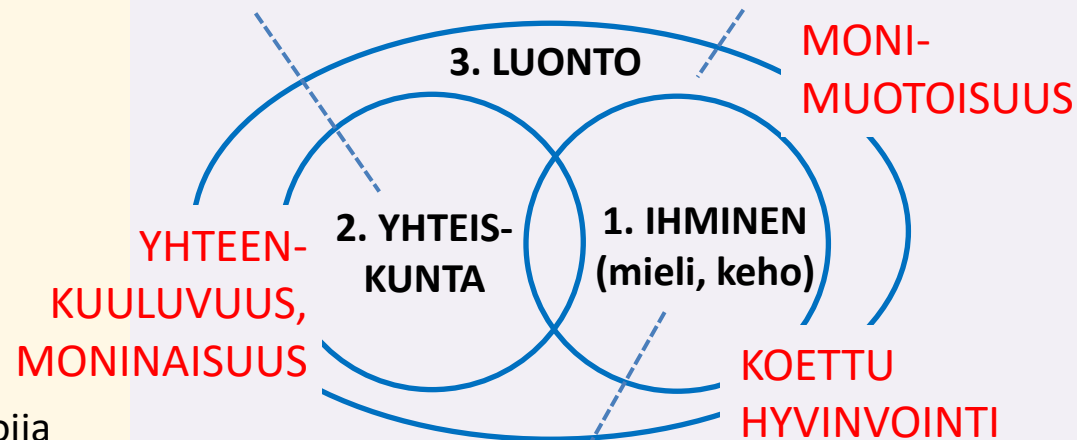
- Kuluttaja
- Oman hyödyn tavoittelija
- Aineellisen hyvinvoinnin maksimoija
- Osaajakansalainen

Miten voimme pitää yllä kaikkien kolmen "ekologian" eheyttä?

EDISTYKSEN MITTARIT

EKOLOGINEN SYSTEEMIAJATTELU

- Yhteismenestys
- Elämän laatu
- Moninaisuus
- Merkityssuhteet
- Korvaamaton
- Elinehto
- Monimuotoisuus
- Elämän itseisarvo

- Ainutlaatuinen, arvokas yksilö
- Yhteisen hyvän rakentaja
- Henkisen ja kehollisen tasapainon tavoittelija
- Sivistyskansalainen

Kuva: Erkka Laininen 5/2020

Lähteitä: Bateson (1972), Guatarri (2000), Hämäläinen (2014), Joutsenvirta & Salonen (2020), Norgaard (1994), Sterling (2003), Stratford (2019)

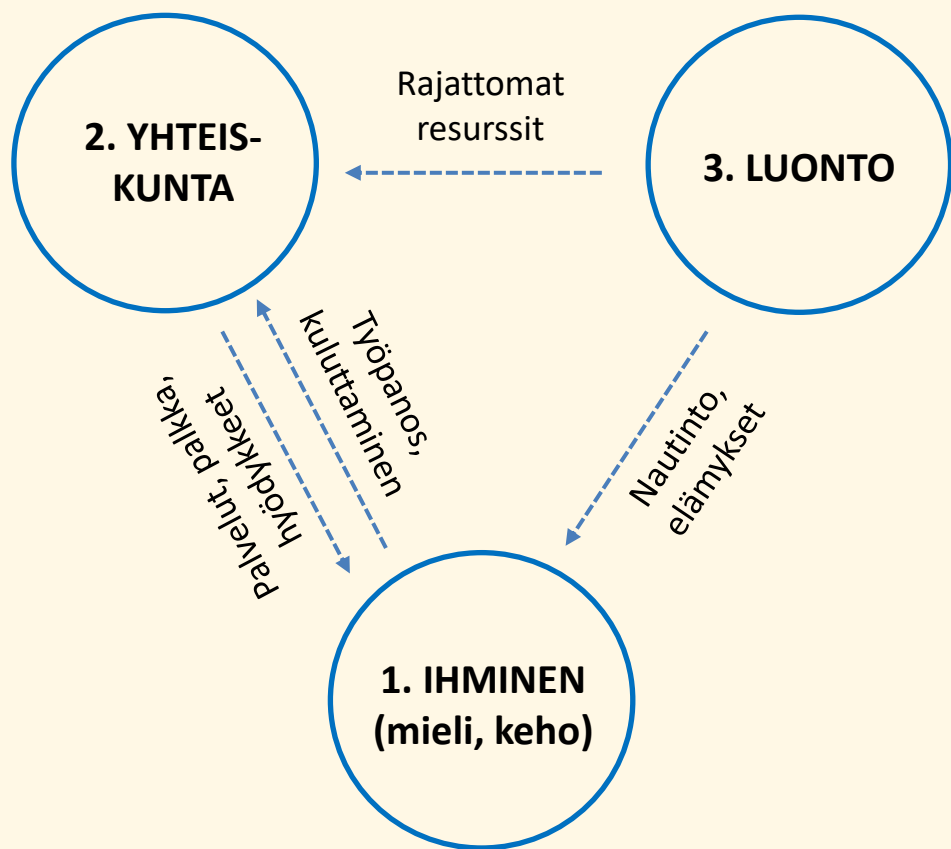

OKKA

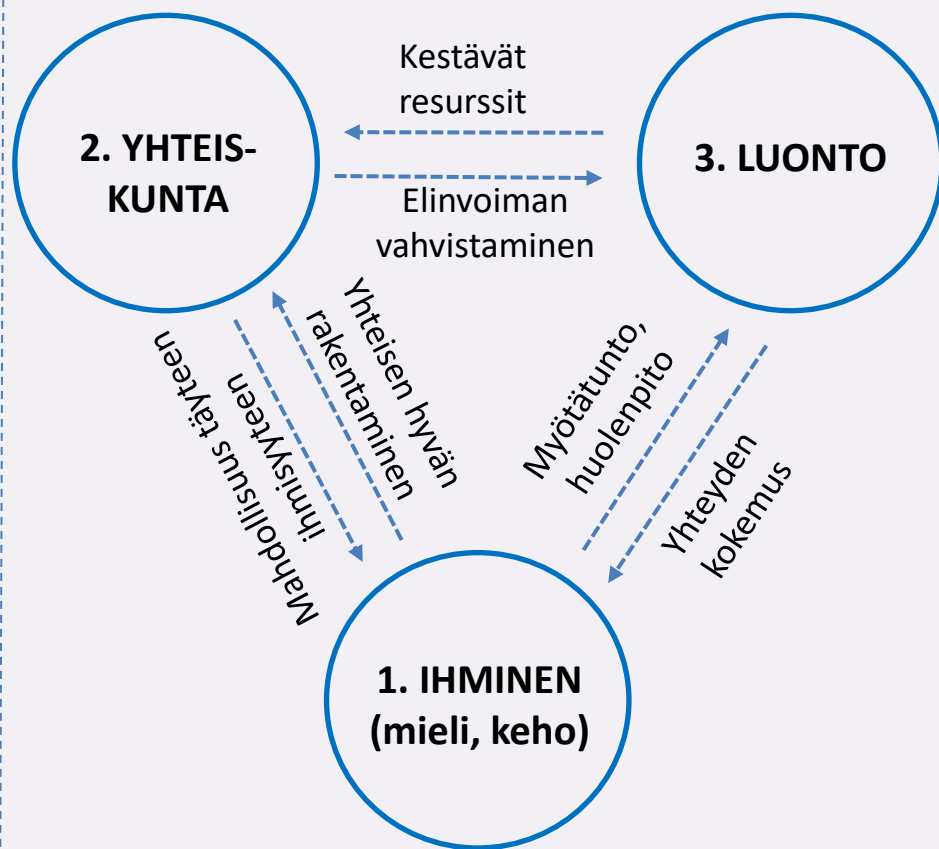
Ekologioiden väliset suhteet

DUALISTINEN MODERNISMI

- Suhteiden luonne välineellinen
- Toimijoiden tavoitteena oman hyödyn maksimointi

EKOLOGINEN SYSTEEMIAJATTELU

- Suhteiden luonne itseisarvoinen, vastavuoroinen ja merkityksiin perustuva
- Toimijoiden tavoitteena ekologioiden terveys ja yhteismenestys

Kuva: Erkka Laininen 5/2020

Lähteitä: Bateson (1972), Guatarri (2000), Hämäläinen (2014), Joutsenvirta & Salonen (2020), Norgaard (1994), Sterling (2003), Stratford (2019)

OKKA

Osaaminen ja oppiminen oppimisen kolmella tasolla

3) TRANSFORMATIIVINEN, UUDISTAVA

TOIMINTA JA TOIMIJUUS

1) Toiminta mallin ja sääntöjen mukaan

2) Toimijuus osallisuutena sekä reflektion ja merkitysten synnyttäjänä

3) Toimijuus maailmansuhteen ja kulttuurin muutoksena

INTUITIO

HOLISTISUUS

YMMÄRRYS

Kehollisuus, tunteet, koherenssi

Muutoksen tekeminen

Jaetut merkitykset

Utopiat

DIALOGI-SUUS

TULEVAISUUS-AJATTELU

Systeminen ajattelu

Vaihtoehtoiset tulevaisuudet

Reflektio

Tieto
Toiminnan taidot

Kokemus

Kriittinen ajattelu, arvot

1) KOGNITIIVINEN, TOISINTAVA

2) METAKOGNITIIVINEN, ENNAKOIVA

OKKA

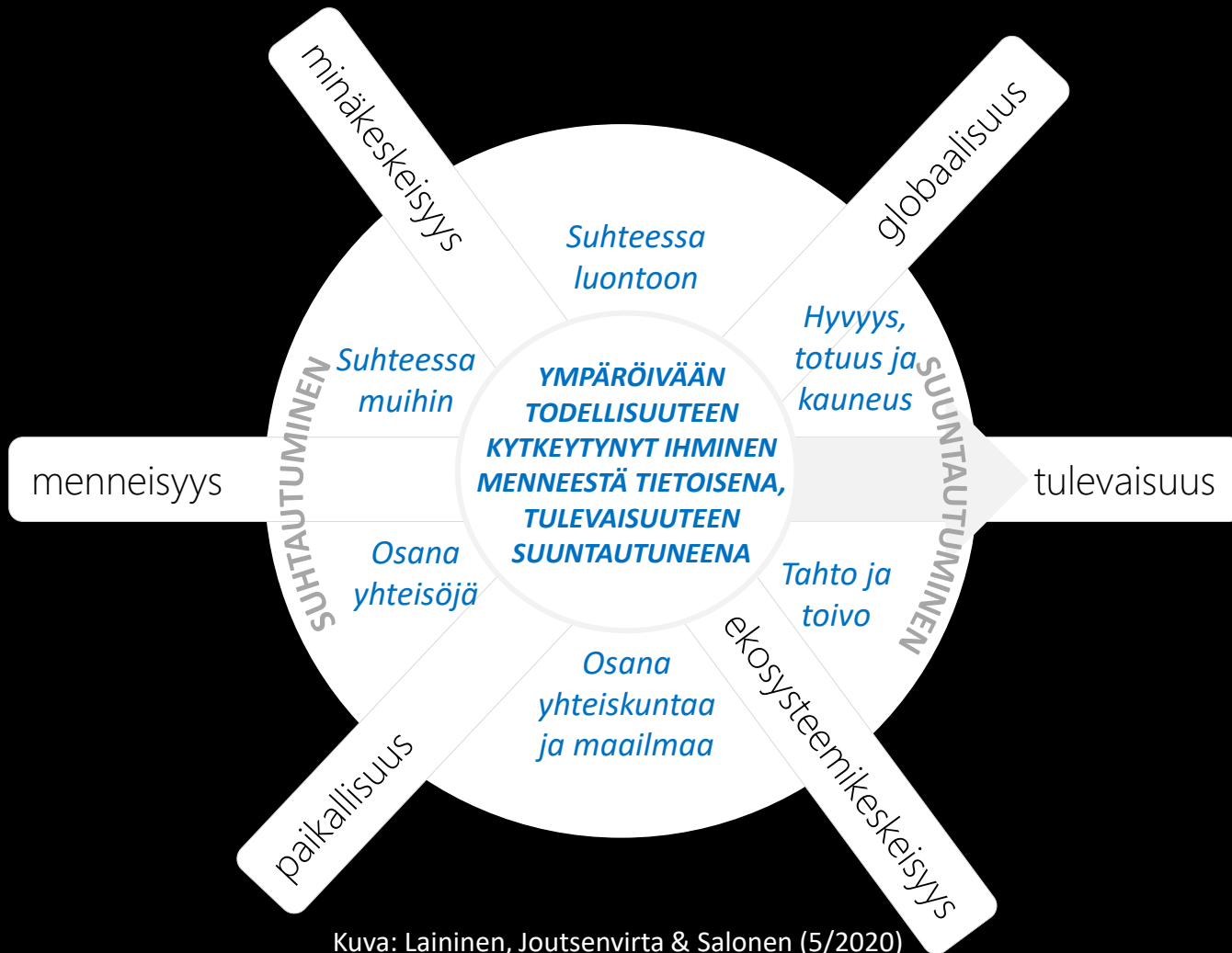
Uudistavan oppimisen luonne

- Tähtää olemassa olevan todellisuuden ylittämiseen.
- Ei ole rationaalista ja analyttistä ajattelua ja oppimista poissulkevaa, vaan sitä avartavaa ja täydentävää.
- On samanaikaisesti yksilö- ja yhteisötasolla tapahtuva prosessi ja siihen liittyy myös yhteisötason kyvykkyyksiä.
- Uudistuminen: a) ihmisen maailmansuhteen muutos, joka näyttäytyy uudistuneena toiminnan orientaationa, b) sosiaalisen/kulttuurisen/ekologisen ympäristön muutos, joka tapahtuu toiminnan seurauksena.

SIVISTYNYT IHMINEN - PLANETAARI

Kuva: Laininen, Joutsenvirta & Salonen (5/2020)

Joutsenvirta M. & Salonen, A. O. (2020). *Sivistys vaurautena. Radikaalisti, mutta lempeästi kohti kestäväää yhteiskuntaa.*

OKKA

Uudistava lähestymistapa ilmasto-osaamiseen ja oppimiseen?

- Huomattavasti laajempi kysymys kuin pelkkä osaamisten määrittely.
- Haastaa koulutuksemme tarkoituksen ja päämäärät: **osaajakansalaisuus** vai **planetaarinen sivistyminen**?
- Onko koulutus valmis kyseenalaistamaan vallitsevan edistysajattelun ja yhteiskuntamme perusrakenteet ja uudistamaan yhteiskuntaa?

Oppilaitosten kestävä kehityksen sertifiointi

Erkka Laininen

OKKA-säätiö

Rautatieläisenkatu 6 A

00520 Helsinki

erkka.laininen@okka-saatio.com

puh. 050 3729 195

<http://koulujaymparisto.fi/>

